

Előszó

Mondják, hogy a kritikus – szemben a költővel – nem születik, hanem lesz. Arany János pedig úgy vélte, hogy a kivénhedt operadalárból lesz az énektanár. Annyi bizonyos, hogy a tudományegyetemek magyar szakán a XX. század eleje óta többen kísérleteztek „alkotói” szemináriumokkal, amelyekben nem a szűkebb értelemben vett tananyagot kiegészítendő, olykor attól teljesen független „művek” hangzottak el, szépirodalmi jellegűek és azok kritikái; de tudunk úgynevezett műfordítói szemináriumokról is, amelyek egyike-másika a bölcsész-legendák közé költözött. Az Összehasonlító Irodalomtudomány „B” szak óráin, nem kevésbé az Irodalomelmélet „speciális képzés” egyik-másik szemeszterén, különféle „hívószavak”-hoz kapcsolódva, nem egyszer rejtetten, „kritikus” előtanulmányok adják az oktatás tartalmát: kortárs szerzők, művek helyeztetnek szűkebb és/vagy tágabb kontextusba, az intermedialitás eljárásaira igyekeznek szakirodalmi anyagra lelni a hallgatók, egy, a közeli múltból vagy a jelenből származó művet szembeesít kritikai visszhangjával, befogadástörténetével a referens. A posztgraduális kurzusok hallgatóival már emeltebb szintű követelmények támasztanak. A tudományos diákköri munkára, a szakdolgozatra, az első (kritikus) munkákra építve meg kell kezdeni a majdan létrehozandó értekezés tervrajzának elkészítését, részint a választott témához kisebb terjedelmű, majd tervtanulmány-igényű publikációkkal kell közeledni, részben el kell sajátítani a recenzio készítésének „fortélyait”.

Sághy Miklós és Tóth Ákos különböző irányokból érkeztek el a kortárs szerzők, művek szemlészéséhez. Sághy Miklós eleinte az elméleti nyelvészet iránt mutatott érdeklődést, szegedi egyetemi pályafutására a metafora-elméletek tanulmányozása és továbbgondolási kísérlete az egyik fontos jellemző; Tóth Ákost irodalom és képzőművészet egybegondolása, egymásra értése foglalkoztatja, kiváltképpen a képleírás elmélete

és megannyi elemzési lehetősége. A *Szövegek között* sorozat több darabja tanúsítja, hogy mindkét posztgraduális hallgató jellemzésére találó az a megjegyzés: alkalmas a tudományos kutatásra. A följebb említett érdeklődés már korán párosult a kortárs művek rendszeres tanulmányozásának igényével, és bekapcsolódván a tanszéki oktató munkába kortárs szerzők, művek, irányok komparatistikai jellegű megközelítése lett az általuk vezetett szeminárium tárgya.

Ebből a több irányú tevékenységből eredeztethető a szerzők szándéka: olyan recenziók készítése, amely egyfelől természete szerint alkalmi (és kevésbé „történeti”), másfelől mindannak az elméleti és történeti anyagnak a felhasználása egy recenzió keretén belül, amelyre a kiválasztott költő kiválasztott kötete lehetőséget nyújt. Ezek a recenziók, miként az igényes recenziók általában, részint közvetítenek, egy elolvasott könyvet igyekeznek közelebb hozni az elképzelt, ám nem bizonyosan, nem feltétlenül „ideális” olvasóhoz, ráadásul e kötet szerzői is olvasóknak tartják magukat, de korántsem ideálisnak (van ilyen?); részint megkísérelnek értékszempontokat érvényesíteni anélkül, hogy osztályoznának, direkt módon minősítenének, kijelölnék a költő, a kötet helyét a szövegvilágban. Mivel jól tudják, hogy az egyik lehetséges véleményt fogalmazzák meg, amelyet egy, a bemutatott költőtől származó következő kötet módosíthat, átírhat.

Kritikát írni kockázatos vállalkozás. Ha valaki beáll a kórusba, nemcsak a hangja nem hallik, reménye sem marad, hogy kiválják a kórusból; ha viszont „szélsőségesen egyéni” nézeteket ír le egy ifjú kritikus, többféle vád érheti. Újraolvasva a kötetet, amelynek egyes darabjait már korábban olvastam, meglepődtem: talán nemcsak azért rajzolódnak ki előttem kritikusi arcélek, mert több éve ismerem a szerzőket. Formálódó kritikusi magatartásokat szemrevételezhet az, aki vállalkozik a végigolvasásra. S éppen ez az, amiért elmondhatom, hogy ez a kötet több, mint a bennelévő kritikák összessége. Két szemlélet alakul előttünk, érdemes figyelni erre az alakulásra.

Fried István